

ΝΟΥΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 30 του Σεπτεμβρίου 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 263

Μη ζητάς σιά λατινικά πώς θά μιλήσεις
καλά γερμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σπιτί,
τά παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άθροπο
σιό παζάρι. Κοίταζε τους σιό στόμα πώς μι-
λούν κ' έτσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
με συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣ. Η "Αρρωστη Δούλα συνήθεια".
ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Η Ρωμιόσύνη.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ. Οι δημοτικιστάι και τὸ «Κοι-
νωτικό μας ζήτημα».
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά. — Οι ή-
θοποιόι.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέαντρος Παλαμάς, Φώτος Γιοφύλλης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο,ΤΙ
ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ

(Μερικά κεφάλαια από κάλιο βιβλίο πού θά
βγεί άργότερα).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΙ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Αγαπητέ μου Έφταλιώτη.

Θυμάσαι κείνη τή βραδιά τού Φλεβάρη πού
περάσαμε μαζί σιό σπιτί τού Ψυχάρη; Τρία χρό-
νια κοντέβουνε από τότες και όμως τόσο βαθειωχα-
ραχτήκανε στήν καρδιά μου όσα είπαμε, πού θαρρώ
πώς ψές ακόμα άνταμωθήκαμε. Έτσι τους άδερ-
φώνει τους ανθρώπους μιὰ ιδέα πού, σάν άνταμω-
θούνε, τὸ άντάμωμά τους είναι δυνατό κ' ή άγάπη
τους άτέλειωτη, όπως μού γράφει ο Ποιητής σ' ένα
του γράμμα.

Γιομάτα κόσμο τὰ σαλόνια τού Δασκάλου, και
τί κόσμος! Όλο άνθρωποι τής πρώτης γραμμής,
στήν πολιτική, στήν τέχνη, στή φιλολογία, στήν
έπιστήμη, όλοι άδερφωμένοι στή σκέψη, κουβεντιά-
ζανε ήσυχα, χωρίς περιορισμούς, χωρίς πρόληψες,
για όλα τὰ ζητήματα, κι ο κάθε λόγος τους ξά-
νοιγε κι από έναν καινούριον όρίζοντα.

Κυρίες νέες κ' ήλικιωμένες, οί συντρόφισσες κ'
οί κόρες πού ταιριαζανε σέ τέτοιους ανθρώπους, στο-
λίζανε τή συντροφιά και δίνανε στή συζήτηση τή
χρωματιά και τή χάρη, πού μονάχα τὸ γυναικείο
γούστο μπορεί νά χαρίση, και δέν τήν άφίνανε νά
γίνη πολύ ξερή και κουραστική.

Μέσα σ' όλες ξεχώριζε ή σπιτονοικοκυερά, ή αξία
κόρη τού μεγάλου Ρενάν, σωστή Παρισιάνα, πού
κοίταζε πώς νά μη στεναχωρεθούνε οί καλεσμένοι,
λέγοντας τού καθενός από κάτι, προσπαθώντας νά
σμίγη τις παρές και νά μην άφίνη κανένα ν' απο-
τραδιέται από τήν κουβέντα.

Χαριτωμένες κοπέλες βοηθούσανε τήν κόρη τού
σπιτιού, πού πρόσχαρη και γελαστή, πρόσφερε τὸ
τσάι και τὰ δροσιστικά.

Ο Ψυχάρης, σωματερός και βροντόφωνος, γύριζε
από παρία σέ παρία και τίναζε έδώ μιὰ νοστιμάδα,
έκεί μιὰ χαριτολογία, άλλου ένν κομπλιμέντο, ή
έβγαζε στή μέση ένα ζήτημα καινούριο, μ' ένα του
ρώτημα με μιὰ του άντιλογιά. Η μορφή του με
τὰ βαθειωχάραχτα μισίδια της, ξεχώριζε από τους
πιότερους κ' έδειχνε τόν άθροπο τὸ δυνατό, πού
έχει όλη τήν πίστη στήν αξία του, τόν άθροπο, με
ένν άπέραντο κι άποκλειστικό έγωϊσμό, πού νοιώθει
πώς έφερε σιό φώς μιὰ μεγάλη αλήθεια και δέν
τόνε νοιάζει για όλα τάλλα, γιατί μόνη τήν έπιτυ-
χία τού μεγάλου του σκοπού συλλογιέται.

Έκείνο τὸ βράδυ έτανε όλο χαρὰ γιατί από
νωρίς είχε λάβει τήν είδηση πώς ή 'Ιλιάδα τού
Πάλλη βραδέφτηκε, και χαιρότανε για τή νίκη τού
φίλου του τού γκαρδιακού, χαιρότανε για τή νίκη
της ΙΔΕΑΣ.

Και βλέποντάς τονε, καταλάβαινε γιατί τόσοι
τόνε ζυλέβουνε και τόνε μισούνε, με και τόσοι τόν
άγαπουνε γκαρδιακά και άφοσιωμένα.

Είμεστα τρεις Ρωμιοί, μέσα σ' άφτή τή σύ-
ναξη, ένωμένοι με τήν ίδια άγάπη για τήν έθνική
μας γλώσσα, τόν ίδιο θαυμασμό για τόν άθροπο πού
έδειξε σιό έθνος τί πλούσια και τί δυνατή ζωή έ-
χει μέσα του κι όμως τήν άπαρνιέται.

Άγχαλιαγάλια αποτραβηχτήκαμε κ' οί τρεις
στή σειρά, καθίσαμε σ' ένα μπάγκο κάτω από τὸ
μπαλκονάκι τού καπνιστήριου και σωπαίναμε βλε-
ποντας τὰ πλατόφυλλα και παράξενα φυτὰ τών τρο-
πικών κι ακούοντας τὸ γλυκό μουρμούρισμα τού νε-
ρού πού άνάβρυζε από τὸ συντριβάνι και στάλαζε
σις πρασινάδες γύρω του.

Τί άλλο μπορεί νά συλλογιέται ένας Ρωμιός σά
βρίσκεται σιό ξένα; Τί άλλο από τή γλυκειά του,
τήν πολυαγαπημένη πατρίδα; Έτσι και μες ή
γοργόφερτη και ταξιδέφτρα φαντασία μες έφερε
στής Μακεδονίας τους κάμπους και τὰ βουνά όπου
εφαζούντανε τ' άδέρφια μας, σιής Πόλης τὸ Πα-
τριαρχείο, τους Δεσποτάδες και τις Έφορίες, σιής
Αθήνας τὰ Υπουργεία και τή Βουλή και τὸ Πα-
νεπιστήμιο, σ' όλους άφτους πού οδηγούνε και κυ-
βερνούνε τή λεφτερη και σκλάβια Ρωμιόσύνη, πού
χάνονται σιό προσωπικά και τρώγονται άνάμεσό
τους, άφίνοντας τή δόλια τήν πατρίδα νά παραδέρ-
νη σάν καράβι χωρίς πολοδείχτη μέσα σιή θαλασσο-
ταραχή.

Και μιλούσαμε, σιγά σιγά, για τὸ λαό τόν Έλ-
ληνικό, τόν ήσυχο και δουλεφτάδικο, πού έχει τόσο
πλούσια ζωή μέσα του, τόσο πείνηση ένωμένη με φρο-
νιμάδα και νοικοκεροσύνη, πού κατάρθωσε νά βα-

σταχτή και νά φυλάξη άνέγγιχτο τὸ ιδανικό του, μ'
όλο τόν πόλεμο πού τού κάνουνε κάθε μέρα τόσοι ό-
χτροί, άλλοι ξένοι κι άλλοι από τὰ σπλάχνα του
βγαλμένοι.

Θυμηθήκαμε τής ιστορίας μας σελίδες χαρισά-
μενες δόξας και μεγαλείου, σελίδες θλιβερές άγωνίας
και καταφρόνιας και συλλογιζόμεστα με συγκίνηση
τὰ περασμένα και τὰ μελλούμενα τού Γένους, και
γυρέβαμε νά νοιώσουμε από τὰ σημερινά σημάδια κ'
θα ξαναδῇ πάλι ή Ρωμιόσύνη τις παλιές της μέ-
ρες, κ' θα ξαναζήση πάλι ή Έλληνική ψυχή, λε-
φτερωμένη από κάθε πρόληψη, για νά δουλέψη και
κείνη μαζί με τους άλλους λαούς και νά δείξη τήν
προκοπή της και τήν άξιοσύνη της.

Χρειάζονται καιροί και χρόνια, χρειάζεται ή
σιγανή, ή άφανη δουλειά από γενεά σέ γενεά, για νά
βγούνε σιή μέση άνθρωποι σάν και τούτους έδώ, εί-
πε βασιόκαρδα κάποιος από μες, θέλει καιρό για νά
γίνη ο ξετυλιμός τού Γένους, για νά μάθη ένας λαός
νά κυβερνιέται σπουδαχτικά και με πρόγραμμα,
χρειάζεται χρονώνε λεφτεροκυβέρνια, κ' ή Ρωμιόσύ-
νη τόσοις αιώνες σκλαβωμένη και σκυμένη κάτω
από βαρή ζυγό δέν μπορούσε ν' άνασάνη και νά συλ-
λογιστή τίποτις περισσότερο από τήν καθημερινή
ζήση.

Και σ' άφτὸ τὸ άναμεταξύ ένῳ είμεϊς τραγώμα-
στε για τὸ ψωροφιλότιμο, ένῳ δέ δουλέβουμε, γιατι
από αιώνες τώρα ξεμάθαμε τή δουλειά, οί άλλοι
λαοί προκόβουμε και κιντινέβουμε νά χαθούμε πρι νά
τὸ κατκλάβουμε. Η πολυκαιρινή σκλαβιά γονάτισε
τήν Έλληνική ψυχή, τήν έκαμε νά σκύψη τὸ κεφά-
λι κι ακόμα δέν μπορεί λεφτερε νά κοιτάξη τήν α-
λήθεια.

— Όχι, είπε κάποιος άλλος, ή Ρωμιόσύνη ποτέ
της αληθινά δέ σκλαβώθηκε, ποτέ της δέν έσκυψε
τὸ κεφάλι, ποτέ της δέν ξεμάθε νά ιδιοκυβερνιέται,
ούτε σιό δισεχτα χρόνια τής σκλαβιάς. Όχι, ο
Έλληνικός λαός, πάντα, από τήν πιό μακρινή άρ-
χιότητα, βάσταζε μέσα του έλοζώντανο τὸ δικό
του τὸν τρόπο νά ιδιοκυβερνιέται και νά προκόβη.
Είναι πάντα έτοιμος νά βγάλη από τὰ σπλάχνα του
τέτοιους ανθρώπους και νά κάνει μεγάλα έργα, φτά-
νει νά λεφτερωθῇ από τή σκλαβιά τού νοῦ κι από
τήν πρόληψη πού τόσα χρόνια τώρα τόνε σταμάτησε
σιόν κανονικό του ξετυλιμό.

Δες τους δραγουμκένους πού σιό χρόνια τής
σκλαβιάς σταθήκανε από τους πρώτους διπλωμάτες
της εποχής τους. Δες τόν Καποδίστρια, τί μεγάλη
θέση αξιώθηκε σιή Ρουσία και τί άξιοσύνη έδειξε.
Δες όλους τους Ρωμιούς πώς προκόβουνε και στήν
έπιστήμη και στήν ποίηση και σιή φιλολογία και
σιό έμπόριο οτα ζούνε σιό ξένα, μακριά από τή στε-
νοκέφαλη συμπερικυκλωσία πού, τὰ τελεφταία άφτὰ
χρόνια, σκλαβώνει τή δόλια τήν πατρίδα.